

על-הכוונת

סוריה

מתי הוקמה סוריה?

השטח בו קיימת סוריה המודרנית היה מרכז לתרבויות אנושיות מזה אלפי שנים, ודמשק בירתה היא אחת הערים העתיקות במרחב. בתקופת האימפריות המוסלמיות היתה דמשק מרכז השלטון של השושלת האומאית וסוריה זכתה לשם "א-שאם", במשמעות של 'הארץ שמצפון לחיג'אד' (חצי האי ערב). במאה ה-19 התפתח הרעיון הפוליטי של "סוריה הגדולה", הכוללת גם את פלסטינה, לבנון וחלקים מעיראק. לאחר התפרקות האימפריה העות'מאנית וחלוקת האזור בין בריטניה לצרפת על פי הסכמי סייקס-פיקו, היתה סוריה תחת שלטון מנדט צרפתי עד שקיבלה את עצמאותה בשנת 1946 בשטחה המוכר לנו היום.

מי שולט בסוריה?

משנת 1963 שולטת בסוריה מפלגת הבעת' – מפלגה שיסודה בתנועה חילונית, לאומנית, סוציאליסטית וערבית שקמה כבר בשנות ה-40 של המאה הקודמת במטרה להיאבק בשלטון הקולוניאליסטי המערבי. עד שנות השבעים היה נוכח בסוריה הרעיון הפאן-ערבי שחתר לאיחוד המרחב הערבי כולו למסגרת מדינית אחת. עם זאת, מאז תפס את השלטון חאפז אל-אסד, וביתר שאת לאחר מלחמת יום הכיפורים, דעך הרעיון הפאן-ערבי. חאפז אל-אסד הוא בן למיעוט העלאווי, זרם קטן שפרש מהאיסלם השיעי (ויש אף הרואים בו ככזה שיצא מהאיסלם באופן מלא). אסד הנהיג בסוריה משטר רודני ואלים, ודיכא בעוצמה כל נסיון פנימי להתנגד לשלטונו. הוא נהנה לאורך שלטונו מתמיכתה של ברית-המועצות, ורק עם נפילתה בראשית שנות התשעים החל להתקרב מעט אל המערב.

עם מותו של חאפז אל-אסד בשנת 2000 עלה לשלטון בנו, בשאר אל-אסד. אסד הבן ניתק מחדש את מערכת היחסים שהחל אביו לבנות עם המערב, והחזיר את סוריה להיות מדינה סגורה ומתבדלת.

באילו מקרים לחמה ישראל בסוריה?

סוריה לחמה בישראל כבר במלחמת העצמאות. בין 1949 ל-1967 היו תקריות גבול רבות בין סוריה לישראל, ובעיקר סביב השליטה בשטחים המפורזים ובמקורות הירדן: סוריה ניסתה לסכל את השימוש של ישראל במי הירדן וניצלה את יתרונה הטופוגרפי של הרמה הסורית (היא רמת הגולן) על יישובינו בעמק החולה. במלחמת ששת הימים השתלטה ישראל על רמת הגולן. במלחמת יום הכיפורים פלשו כוחות סוריים לרמת-הגולן, אולם צה"ל הצליח להדוף אותם בחזרה לתוך סוריה והשתלט על שטחים ברמה הסורית עד לחתימה על הסכמי שביתת הנשק ב-1974 והנסיגה חזרה לקו הגבול הנוכחי. בשנת 1981 סיפחה ישראל את רמת הגולן באופן מלא והחילה עליה את החוק הישראלי.

בשנות ה-70 של המאה הקודמת הגבירו הסורים מעורבותם בלבנון, אותה ראתה, ועדיין רואה, כחלק מ-"סוריה הגדולה". לצד השקט בחזית רמת הגולן מ-1974 הפכה לבנון, למעשה, לזירת העימות בין ישראל לסוריה. במלחמת לבנון הראשונה (1982) התחולל עימות הן על הקרקע והן באוויר, ובו הצליחה ישראל להרוס את מערכות ההגנה האנטי-אווירית של הסורים שם.

על-הכוונת

סוריה

מהי מלחמת האזרחים בסוריה?

בתקופת ה"אביב הערבי" פרצה בסוריה בשנת 2011 מלחמת אזרחים, והאופוזיציה תבעה ביטול חוקי החירום וזכויות היתר של העלאווים ואת התפטרות הנשיא. המשטר הסורי מפנה משאבים רבים לחיסול המרי האזרחי וההתקוממויות השונות. החלל שנפער עקב חולשת המשטר הסורי התמלא בשחקנים רבים שבמידה רבה שרטטו וקבעו גבולות חדשים. ארגונים סוניים ג'יהדיסטיים ובראשם דעא"ש וג'בהת אל-נוסרה חלשו על שטחים נרחבים בצפון סוריה, צפון עיראק ומזרח סוריה ובחלקים מעטים בדרום המדינה. שחקנים לא-מדינתיים נוספים שנכנסו לתמונה הם 'אחראר אל-שאם' (משחררי אל-שאם) וכוחות אופוזיציה סוריים פרגמטיים כמו 'הצבא הסורי החופשי'.

על מנת לדכא את המרידות ולהציל את משטרו, נשען אסד יותר ויותר על סיוע מצד רוסיה ואירן. סוריה הפכה לכלי-משחק בידי אירן, שבאמצעותה מחזקת את ההשפעה שלה באזור ומגדילה את האיום על ישראל. בתוך כך, מסייעים הרוסים והאיראנים למשטר הסורי בייעוץ, באמצעי לחימה ואף בכוחות, ואירן שלחה את כוחות חיזבאללה הלבנונים לסייע למשטר הסורי במלחמה בכוחות המורדים השונים. הגם שבשנים האחרונות הסתיימה במידה רבה מלחמת האזרחים, הרי שלמעשה, גם כיום אסד איננו שולט אפקטיבית בכל שטחה של סוריה, ואחיזתו בשלטון נזקפת לזכות התמיכה הרוסית מזה והאיראנית מזה במשטר. מלחמת האזרחים גרמה לנזקים חמורים **לכלכלה הסורית** ולירידה דרמטית בתוצר לנפש. התיירות, מקור הכנסה חשוב, נפגעה, המטבע המקומי התרסק, יוקר המחיה עלה ורבים ממעמד הביניים נמלטו מן המדינה.

כיצד סוריה מעורבת במלחמה כיום?

בהיותה של סוריה 'בסיס קדמי' איראני, ישראל פעלה בשטחה וסיכלה בשנים האחרונות העברה של מערכות נשק מתקדמות לחיזבאללה, הקמה של בסיסי אימון של איראן וחיזבאללה ברמת-הגולן, ועוד. מאידך, ארגון חיזבאללה, כשלוח של איראן, מנצל את חוסר המשילות של המדינה הסורית ומנסה לייצר בסוריה מסגרות טרור שיפעלו כנגד ישראל גם בגזרת רמת-הגולן. ישראל ממשיכה לפעול באמצעים סמויים וגלויים לסיכול איום זה.